



Jak skutecznie zagłosować w wyborach?

Prawo do udziału w wyborach jest jednym z podstawowych praw obywatelskich – to głosowanie jest podstawową formą wyrażania przez obywatela swojej woli w sprawach politycznych. W polskim systemie prawnym udział w wyborach jest nieobowiązkowy – również brak udziału w głosowaniu może być wynikiem świadomej decyzji obywatela chcącego w ten sposób swoją wolę wyrazić. Obowiązkiem państwa jest zadbanie, by realizacja przysługującego prawa nie wiązała się dla obywatela z niepotrzebnym dyskomfortem, ale również obywatel powinien wiedzieć, co powinien zrobić, żeby ze swojego prawa skutecznie skorzystać – pisze w komentarzu ekspert Fundacji Batorego dr hab. Jacek Haman.

Oddanie ważnego głosu w wyborach do Sejmu i Senatu nie jest trudne – co zresztą potwierdzają statystyki głosów nieważnych – w 2019 roku do Sejmu było ich zaledwie 1,11%, a do Senatu 2,55%; przy czym znaczną część tych głosów (w przypadku Senatu – zdecydowaną większość) stanowiły głosy „puste”, a więc, jak można sądzić, formalnie wprowadzicie „nieważne”, ale faktycznie poprawnie oddające preferencje wyborcy (a właściwie ich brak).

I w jednych, i w drugich wyborach ważnym głosem jest głos, na którym wstawiono znak „x” przy nazwisku dokładnie jednego kandydata – głosem nieważnym jest zarówno głos na którym nie wskazano żadnego kandydata, jak i na którym wskazano ich więcej niż jednego. Co prawda, w pewnych szczególnych okolicznościach głos z kilkoma krzyżykami wciąż może być ważny (np. jeśli wszystkie wskazania dotyczyły kandydatów do Sejmu z tej samej listy), ale dla wyborcy podstawą powinna być zasada „jednak karta-jeden krzyżyk” – wspomniane wyjątki dotyczą raczej sytuacji, w których głos jest ważny *pomimo* błędu popełnionego przez wyborcę. Pamiętajmy również, że znak „x” (czy też „krzyżyk”) musi zawierać „co najmniej dwie przecinające się linie” – a więc, jeśli wskażemy swoją preferencję za pomocą „v” (czyli

„ptaszka”, a nie „krzyżyka”) – prawdopodobnie oddamy głos nieważny (chyba, że komisja obwodowa jakoś doszuka się w nim „krzyżujących się linii”).

Nieco bardziej skomplikowana – i relatywnie częściej wiążąca się z błędami wyborców - jest procedura skutecznego oddania głosu w trybie korespondencyjnym. W trybie tym wyborca przesyła pocztą kartę do głosowania umieszczoną w dodatkowej, zaklejonej kopercie, oraz podpisane oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu – częstym błędem było nie załączenie, lub niepodpisanie oświadczenia, skutkiem czego przesłany głos nie mógł być uwzględniony. Głosowanie korespondencyjne w tegorocznych wyborach dostępne będzie jednak tylko dla części wyborców i prawdopodobnie odegra w nich bardzo niewielką rolę.

Co jeszcze powinien zrobić wyborca, by skutecznie zrealizować swoje prawa? Trzeba pamiętać o wzięciu ze sobą dowodu osobistego (może być także w wersji elektronicznej w aplikacji e-Obywatel 2.0). Upewnić się, czy od poprzednich wyborów nie zmienił się adres komisji wyborczej (albo czy wiemy, gdzie jest komisja, jeżeli w danej lokalizacji głosować mamy po raz pierwszy). Jeśli głosujemy poza miejscem zamieszkania na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania – pamiętajmy o zabraniu go ze sobą. Głosować można w niedzielę 15 października 2023 od 7 rano do 21 – jeśli przyjdziemy za wcześnie, co najwyżej poczekamy, jeśli się spóźnimy – już nie zagłosujemy. Długopis będzie w lokalu wyborczym, ale nie zaszkodzi mieć własny.

Jacek Haman – dr hab., kierownik Katedry Modeli Formalnych i Metod Ilościowych w Socjologii na Wydziale Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. Członek Zespołu Ekspertów Wyborczych Fundacji im. Stefana Batorego.